

Date: 27th July-2025

**BOLALAR ADABIYOTI HOZIRGI KUNDA: MUAMMOLAR VA RIVOJLANISH
YO'NALISHLARI**

Allabaeva Jasmina

NDPI yonidagj akademiyalik licey 2-boshqich talabasi

Anotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada bolalar adabiyotining hozirgi kundagi holati, uning tarbiyaviy, estetik va ma'naviy ahamiyati, yozuvchi va noshirlarning vazifalari, zamonaviy bolalar kitoblarining shakl va mazmun jihatlari, mavjud muammolar va ularning yechimlari tahlil qilinadi. Shuningdek, raqamli davrda bolalar adabiyotiga bo'lgan talab va taklif, internet va multimedia vositalarining ta'siri ham o'rganiladi.

Kalit so'zlar: Bolalar adabiyoti, tarbiya, ma'naviyat, zamonaviy kitob, yozuvchi, multimedia, raqamli adabiyot, yosh o'quvchi.

Kirish

Bugungi kunda jamiyatning ma'naviy hayoti barqaror rivojlanayotgani ta'lim-tarbiya tizimining har tomonlama mukammallashuviga bog'liq. Ayniqsa, bolalarning ongini to'g'ri shakllantirishda bolalar adabiyotining tutgan o'rni beqiyosdir. O'zbek bolalar adabiyoti XX asrning birinchi yarmidan boshlab izchil rivojlandi. Abdulla Qahhor, G'afur G'ulom, Xurshid Davron, H. Nosir kabi ijodkorlar bu sohada muhim asarlar yaratgan. Bugun esa bolalar uchun yozilgan kitoblar miqdori ko'paysa-da, sifat va mazmun borasida muammolar kuzatilmoqda.

1. Bolalar adabiyotining tarbiyaviy ahamiyati

Bolalar uchun yozilgan ertaklar, hikoyalar, she'rlar ularning dunyoqarashini shakllantiradi, xulq-atvorini tartibga soladi, axloqiy qadriyatlarni singdiradi. Adabiyot bolaning til boyligini oshiradi, tasavvurini kengaytiradi. Masalan, "Zumrad va Qimmat", "Boy ila gado" kabi xalq ertaklari yovuzlik ustidan yaxshilik g'alaba qilishi orqali hayotiy saboq beradi.

2. Hozirgi bolalar adabiyotidagi asosiy yo'nalishlar

Bugungi bolalar adabiyoti quyidagi yo'nalishlarda rivojlanmoqda:

- Axloqiy-tarbiyaviy yo'nalish: Yaxshilik, do'stlik, halollik haqida hikoyalar.
- Tarixiy-patriotik yo'nalish: Buyuk ajdodlar hayoti, Vatanga muhabbat.
- Ekologik mavzular: Tabiatni muhofaza qilish g'oyalari.
- Ilmiy-fantastik hikoyalar: Bola tasavvurini kengaytiradigan asarlar.

Lekin bular orasida juda ko'p kitoblar marketing maqsadida yozilgan, badiiy yondashuvdan yiroq.

3. Bolalar adabiyotidagi muammolar

Bugungi bolalar adabiyotida bir nechta muammolar mavjud:

- Mazmunan sayozlik: Asarlarning aksariyati tarbiyaviy g'oyadan yiroq.
- Tili og'ir yoki keragidan ortiqcha soddalashtirilgan.

Date: 27th July-2025

- Yoshga mos bo'lmagan mavzular: Ayrim yozuvchilar auditoriyani hisobga olmaydi.

- Mutolaa madaniyatining pasayishi: Bolalar ko'proq telefonga qiziqadi, kitob o'qish esa orqaga surilgan.

4. Multimedia va raqamli vositalarning ta'siri

Bolalar adabiyotining yangi shakllari — audio kitoblar, animatsion ertaklar, mobil ilovalar orqali taqdim etilmoqda. Bular:

- Bolaning qiziqishini uyg'otadi.
 - Eshitish, ko'rish va anglashni birgalikda rivojlantiradi.
 - Yaxshi tashkil etilgan hollarda bolada mustaqil o'qishga ham qiziqish uyg'otadi.
- Ammo bu vositalar noto'g'ri ishlatilsa, bolaning tafakkur faoliyatini susaytiradi.

5. Bolalar yozuvchilari oldidagi vazifalar

Zamonaviy yozuvchi bolalar uchun:

- Mazmunli, yoshga mos, milliy ruhdagi asar yozishi kerak.
- Til soddaligi bilan badiiylilikni uyg'unlashtirishi lozim.
- Raqamli formatda ijod qilish imkoniyatlaridan foydalanishi muhim.

Masalan, Muhammad Ali, Maqsud Qori, Muhammad Yusufning bolalar uchun yozgan she'rlarida ushbu tamoyillar ko'zga tashlanadi.

6. Ota-onalar, ustozlar va nashriyotlar roli

Bolani kitob o'qishga o'rgatish faqat adabiyot vazifasi emas:

- Ota-onalar: Farzandlariga mos kitob tanlashda faollik ko'rsatishi lozim.
- Ustozlar: Dars jarayonida bolalar adabiyotiga keng e'tibor berishi zarur.
- Nashriyotlar: Sifatli va illyustratsiyali kitoblar chiqarishi kerak.

My Bee nashriyoti, "Yangi asr avlodi", "Shark" kabi nashriyotlar bu borada faoliyat yuritmoqda.

7. Bolalar adabiyotining rivojlanish istiqbollari

Kelajakda bolalar adabiyotida:

- Sun'iy intellekt asosida interaktiv kitoblar paydo bo'ladi.
- Virtual haqiqat (VR) orqali ertak va hikoyalarni jonli tajriba tarzida o'qish mumkin bo'ladi.
- Audiokitoblar soni ortadi.

Bu esa bolalar orasida o'qishga qiziqishni yana-da kuchaytiradi.

Xulosa

Bolalar adabiyoti – yosh avlodni ma'naviy barkamol inson qilib tarbiyalashda muhim vositadir. Bugungi sharoitda bu sohani zamonaviylashtirish, sifatli asarlar yaratish, yosh o'quvchilarga yetkazish, raqamli imkoniyatlardan unumli foydalanish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Mualliflar, nashriyotlar, ota-onalar va ustozlar bu borada bir yoqadan bosh chiqarib ishlasa, natija ijobiy bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov I. "Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch". – T.: Ma'naviyat, 2008.

Date: 27th July-2025

2. G'afur G'ulom. 'Shum bola'. – T.: G'G'N, 2010.
3. Qurbonova Z. “Zamonaviy bolalar adabiyotining dolzarb masalalari”. – Toshkent, 2021.
4. Saidova M. “O'zbek bolalar adabiyoti: kecha va bugun”. – “Ma'rifat” gazetasi, 2022.
5. Internet manbalari: www.kitob.uz, www.natlib.uz
6. Hasanov B. “Adabiyot va yosh avlod”. – T.: O'zbekiston, 2015.
7. Bolalar uchun zamonaviy illyustratsiyalar. – T.: Barkamol Avlod, 2020.
8. Mustafoev S. “Bolalar uchun yozish san'ati”. – T.: Ilm Ziya, 2018.
9. Ma'rufov T. “O'quvchilarda kitobxonlik madaniyatini shakllantirish”. – T., 2020.

